بسم الله الرحمن الرحيم

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓު
ދިވެހިރާއްޖެ

ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތް

- ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު: 2019/HC-A/111
- އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް: އަރައިސިން ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް
- އިސްތިއުނާފަށް ރައްދުވާ ފަރާތް: މޯލްޑިވްސް ޓްރާންސްޕޯޓް އެންޑް ކޮންޓްރެކްޓިންގ ކޮމްޕެނީ ޕވޓ
- މައްސަލައިގެ ބާވަތް: މަސައްކަތާއި މުދަލާއި ޚިދުމަތުގެ އަގު ހޯދުން

މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލީސް:

ފަނޑިޔާރު ހުސައިން މަޖީދު
ފަނޑިޔާރު ޢަލީ ސަމީރު
ފަނޑިޔާރު ހުސައިން ޝަހީދު

ނިމުނު ތާރީޚު: 05 ރަބީޢުލްއާޚިރު 1443 / 10 ނޮވެންބަރު 2021

ހައިކޯޓުގައި ޤަޟިއްޔާ ރަޖިސްޓްރީ ކުރެވުނު ތާރީޚް:

29 ޖުމާދަލްއޫލާ 1440
04 ފެބުރުއަރީ 2019

އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު މައްސަލަ:

- **ނަންބަރު:** 421/Cv-C/2018 ދަޢުވާ
- **ނިންމި ކޯޓު:** ސިވިލް ކޯޓު
- **ބާވަތް:** މަސައްކަތާއި މުދަލާއި ހިދުމަތުގެ އަގު ހޯދުމަށް އުފުލި ދަޢުވާގެ މައްސަލަ
- **ހުށަހެޅުނު ތާރީޚް:** 29 ޖަނަވަރީ 2018
- **ނިމުނު ތާރީޚް:** 19 ސެޕްޓެންބަރު 2018

މަދަނީ- މަސައްކަތާއި މުދަލާއި ހިދުމަތުގެ އަގު ހޯދުން- ދަޢުވާ ސާބިތުކުރެވޭ ވަރަށް ހެކި ހުށަހެޅިފައި ނުވުން

<u>ފަނޑިޔާރު ހުސައިން މަޒީދުގެ ރައުޔު،</u> (މި ރައުޔަށް ފަނޑިޔާރު ޢަލީ ސަމީރު އަދި ފަނޑިޔާރު ހުސައިން ޝަހީދު ތާއީދު ކުރައްވާފައި)

މައްސަލައިގެ ތަފްޞީލު

1. މިއީ، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 421/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާ ނިންމާފައިވާ ގޮތް ޤާނޫނީ އުސޫލުތަކާ ޚިލާފަށް ކަމަށް ބުނެ، އަހަރިސިން ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް (ރަޖިސްޓްރީ ނަންބަރު: C-893/2009) ގެ ފަރާތުން (މީގެފަހުން " **އަހަރިސިން**" ނުވަތަ "**އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތް**" ކަމަށް ބުނެފައިވާ ފަރާތް) ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި އެ މައްސަލަ އިސްތިއުނާފު ކުރުމުން ބެލި ފައިސަލާއެވެ. މި ފައިސަލާގައި އިސްތިއުނާފަށް ޖަވާބުދޭ ފަރާތަކީ މޯލްޑިވްސް ޓްރާންސްޕޯޓް އެންޑް ކޮންޓްރެކްޓިންގ ކޮމްޕެނީ ޕަބްލިކް ލިމިޓެޑް (ރަޖިސްޓްރީ ނަންބަރު: C-680) މީގެފަހުން "**އެމް.ޓީ.ސީ.ސީ**" ނުވަތަ "**އިސްތިއުނާފަށް ޖަވާބުދޭ ފަރާތް**" ކަމަށް ބުނެފައިވާ ފަރާތް) އެވެ.

ސިވިލް ކޯޓުގައި ހުށަހެޅުނު ދައުވާ

2. 13 މެއި 2015 ދުވަހު އަހަރިސިން ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑުން މޯލްޑިވްސް ޓްރާންސްޕޯޓް އެންޑް ކޮންޓްރެކްޓިންގ ކޮމްޕެނީ ޕަބްލިކް ލިމިޓެޑް (އެމް.ޓީ.ސީ.ސީ) އަށް ހުށަހެޅި ކޯޓޭޝަނާ ގުޅިގެން އެމް.ޓީ.ސީ.ސީގެ ދެ އޮފީސް އިމާރާތް ބަލައި އެޅަން ސާފުކުރުމުގެ މަސައްކަތް އަހަރިސިން ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑާ ހަވާލުކޮށްފައިވެއެވެ.

3. އަހަރިސިން ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑުން އެ މަސައްކަތް ކުރަމުންދަނިކޮށް، އެމް.ޓީ.ސީ.ސީ އިން މަސައްކަތް ހުއްޓުވިކަމަށާއި މަސައްކަތް ހުއްޓުވި ދުވަހާ ހަމައަށް އަހަރިސިން ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑުން ކޮށްފައިވާ މަސައްކަތަށް ދޭންޖެހޭ ފައިސާ ހޯދުމަށް އެދި ތަކުރާރުކޮށް އެދުމުން ފައިސާ ދީފައިނުވާކަމަށްބުނެ، އަހަރިސިން ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑުން ކޮށްފައިވާ މަސައްކަތަށް އެމް.ޓީ.ސީ.ސީ އިން ދޭންޖެހޭ ފައިސާގެ ތެރެއިން އާމަދަނަށް

ނުލިބިވާކަމަށް ބުނާ -/602,000ރ. (ހަލައްކަ ދެހާސް ރުފިޔާ) ހޯދުމަށް އެދި އަރައިސްވިން ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑްގެ ފަރާތުން މޯލްޑިވްސް ޓްރާންސްޕޯޓް އެންޑް ކޮންޓްރެކްޓިންގ ކޮމްޕެނީ ޕީއެލްސީ ގެ މައްޗަށް ސިވިލް ކޯޓުގައި ދަޢުވާކުރިއެވެ.

4. އެ ދަޢުވާ އެކޯޓުގައި ބަލާފައިވަނީ ނަންބަރު 421/Cv-C/2018 ދަޢުވާގައެވެ. އެ ދަޢުވާއާ ގުޅިގެން ސިވިލް ކޯޓުން ކުރި ޙުކުމާމެދު ހިތްހަމަނުޖެހިގެން އަރައިސްވިން އިން އެ މައްސަލަ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި އިސްތިއުނާފު ކުރިއެވެ. މިއީ އެމައްސަލަ ބެލި އިސްތިއުނާފީ ދަޢުވާއެވެ.

ސިވިލް ކޯޓުގެ ޙުކުމް ބިނާކޮށްފައިވާ މައިގަނޑު ސަބަބުތައް

5. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 421/Cv-C/2018 ދަޢުވާގެ ޙުކުމް ބިނާކޮށްފައިވަނީ އަންނަނިވި މައިގަނޑު ސަބަބުތަކުގެ މައްޗަށެވެ.[1]

5.1 މަސައްކަތުގެ ޖުމްލަ އަގުގެ ގޮތުގައި ކަނޑައެޅުނު -/860,000ރ. (އަށްލައްކަ ފަސްދޮޅަސްހާސް ރުފިޔާ) ގެ ތެރެއިން (އެ އަގުގެ) 15% (ފަނަރަ އިންސައްތަ) އަށްވާ -/129,000ރ. (އެއްލައްކަ ނަވާވީސްހާސް ރުފިޔާ) ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތުން ދަޢުވާކުރާ ފަރާތަށް އަދާކޮށްފައިވާކަން އެނގެން ނުހުންނަކަމާއި، މިބުނެވުނު ކަންކަމުގެ މައްޗަށް ދަޢުވާކުރާ ފަރާތާއި ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތުގެ ދެމެދުގައި އެއްބަސްވުމުގެ ހިލާފުވުމެއް އުފެދިފައި ނުވާކަން އެނގެން ނެތުން.

5.2 ރާބިޢު ހުށީގެ ޖަވާބުގައި ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތުން ހުށަހެޅި 03 (ތިނެއް) ލިޔުމަކީވެސް އެ ލިޔުންތަކުގެ ޗެކުގައި، އެއްބަސްވުމުގެ ދަރަނި ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުން ކުރި މަސައްކަތުގެ މިންވަރު ޝަރީޢަތުގައި ކަށަވަރުކޮށް ހާމަކޮށްދޭފަދަ 03 (ތިނެއް) ލިޔުން ނުހުންނަކަމާއި، އަދި އެ 03 (ތިނެއް) ލިޔުމުގެ

[1]. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 421/Cv-C/2018 ދަޢުވާގެ ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތުގެ ރިޕޯޓް.

ތާރީޚުގައި ހިމެނޭ 02 (ދޭއް) ޗެކުސް އިންވޮއިސްގައި، އެ އިންވޮއިސްގައި މައްސަލައެއް އުޅޭނަމަ
އިންވޮއިސްގައިވާ ތާރީޚުން ފެށިގެން 24 (ސައުވީސް) ގަޑިއިރުގެ ތެރޭގައި އެކަމެއް ހުށަހަޅުމަށް
އަންގައި ޝަރުޠެއް ކުރިމަތި ކޮށްފައި ވީނަމަވެސް، ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުގެ ދެބަސްވުން 02 (ދޭއް)
އިންވޮއިސްއަކީވެސް އެއްބަސްވުމުގައި މަސައްކަތް ނިންމުމަށް ދެފަރާތުން އެއްބަސްވި މުއްދަތު
(ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުގެ ފުރަތަމަ އިންވޮއިސްކުރުގައިވާ ނަންބަރު AR/38/2015 އިންވޮއިސްގައިވާ
ތާރީޚުކުރުގައިވާ 19 މެއި 2015 އިން ފެށިގެން ބެލިކުރުގައި ވީނަމަވެސް) 30 (ތިރީސް) ދުވަސް
ފާއިތުވާ ދިޔައިރުން އަދި ދެފަރާތުގެ ދެމެދުގައި ކުރެވުނު މަސައްކަތުގެ މިންވަރާމެދު ޚިލާފުތަކެއް
އުފެދުމުންނެވެ، އެކަމަށް ހައްލެއް ލިބުމުގެ ކުރިން ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ
އިންވޮއިސްތަކަކީ ސަބަބަކާނުލައި، ކުރެވުނު މަސައްކަތުގެ މިންވަރު އެނގި ހަމަވުމުގެ ކުރިއަށް
ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުން އިންވޮއިސްގައި ހިމެނި ދެބަސްވުން ޝަރުޠަކާ އެޝަރުޠުގެ ސަބަބުން ކުރެވުނު
މަސައްކަތުގެ މިންވަރު ތައްޔާރުކޮށްދިނުމަށް ބޭނުންކުރެވިދާނެ ޝަރުޠުތަކާ ނުވާކަން އެނގެން
އެންގުމީ، ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުން ދަޢުވާލިބޭފަރާތަށް ހިސާބު ތާރީޚުގައި ހުށަހެޅި 03 (ތިނެއް)
ދުވަހު ދެފަރާތުގެ ދެމެދުގައި ވެވުނު އެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުން ކުރި މަސައްކަތުގެ
މިންވަރު ހަމަކަށަވަރުކުރުމުގައި ބޭނުންކުރެވިދާނެ ދޮކިއުމެންޓެއް ނުވާކަން އެނގެން އޮތެވެ.

5.3. މި މައްސަލައާ ގުޅިގެން ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުން ހުށަހެޅި ހިސާބުކުރާ ސާބިތު / ގެއްލުމުގެ އަދަދު
ތަފްޞީލާއި ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތުގެ މުވައްޒަފުގެ ބައިސިކަލްތަކުން މަސައްކަތާ ބަލާފައި ހުރި އަންގާ
އިސްތިހާރުތަކަކީ ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުގެ ހިސާބުގެ ލިސްޓަށް ބެލުމުން އެނގެން އޮންނަހިނދު، ދަޢުވާކުރާ
ފަރާތުން ދައްކާ ތަފްސީލުކުރުމަށް ހުށަހެޅި ހިސާބުތަކާއި ބައިސިކަލްތަކުން އަދަދު ތަފްސީލް ޝަރީޢަތުގައި
ހިސާބު އަދާކުރުމުން ދައްކާފައިވާ ވަރަކަށްވުމާ ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތުން ދަޢުވާކުރާ ފަރާތް
މަސައްކަތުން ވަކިކުރި ނޫނަސްވާތީ، އެއްބަސްވި މުއްދަތަށް ދަޢުވާކުރާ ފަރާތަށް މަސައްކަތ

ނިސްދިޔައި ނުވާކަމާއި، ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުގެ މަސައްކަތް މަޖުބޫރުކުރަކުރެއް ނުވަތަ ހުއްޖަތަކަ ކަމެއް ނުވަތަ އެންގުމެއް ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތުން އަންގާފައިވާ ނުވާކަމުގެ އިތުރުން، ހުކުމްކުރާއިރު ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުން ކުރި މަސައްކަތުގެ ސާފު މިންވަރު ނުނެގޭކަމާއި، ނަމަވެސް ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތަށް ހިސާބުތަކާ އެކަން ބެލުމުގެ ފުރުސަތު ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުން ކުރި މަސައްކަތުގެ މިންވަރަކީ ކޮބައިތޯ ބެލިއިރު އެ މިންވަރަކީ 12% (ބާރަ އިންސައްތަ) ކަމުގައި ބުނެ ހިސާބުކޮށް އަދާކުރުމަށްފަހު، ދަޢުވާކުރާ ފަރާތާއި ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތް ދެމެދުގައި ވެވުނު އެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުން މި ދަޢުވާގައި ބައްޕަންސުގައި މިންވަރުގެ މަސައްކަތުގެ ނުވަތަ ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތުން ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުން ފުރިހަމަކުރަންޖެހޭ ބޭނުމަށް މިންވަރަށްވުރެ އިތުރަށް މަސައްކަތުގެ ކޮންމެ ފަރާތަކަށް އަންގާން ނުވާކަމާއި، އަދި މަދަނީ މިންގަނޑުން ބަލާއިރު، ދަޢުވާކުރާ ފަރާތަށް މި މަސައްކަތުގައި ފުރިހަމަ ކުރެވިފައިވަނީ 12% (ބާރަ އިންސައްތަ) އަށާ މަސައްކަތް ކަމުގައި ސަރީޙަށް ބަޔާންކުރަން މިއެވެ.

ސިވިލް ކޯޓުގެ ހުކުމް

6. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 421/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާގެ ހުކުމުގައިވަނީ އަންނަނިވި ފަދައިންނެވެ.[2]

"ދަންނަވަން، ބޭންކިންގް ކަންކަން އެގްރީމެންޓުގައި ހުރިހާއެއް، އަދަކަސިން ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑްގެ ފަރާތުން މެޓީރިއަލް ޖީއާރިސްޓްރޭޝަން އެންޑް ކޮންސްޓްރަކްޝަން ކޮމްޕެނީ ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް އާއި ދެމެދު ދަޢުވާކުރާ ހުރަހަގާފައިވާ މި މަސައްކަތުގައި، ދެފަރާތުގެ ދެމެދުގައި ވެވުނު އެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން، ދަޢުވާކުރާ ފަރާތާ ހަވާލުކުރެވުން އޭ.ޖީ.ސީ.ސީގެ ހަމް ޓާރިސް އިމާރާތް ތަރަފާ އެކަން ސާފުކުރުމުގެ މަސައްކަތުގެ ތަކެއްޗެއް ދަޢުވާކުރާ ފަރާތަށް ފުރިހަމަކުރުމަށްފަހު މިދެ މަސައްކަތުގެ 12% (ބާރަ އިންސައްތަ) ކަން މަދަނީ މިންގަނޑުގެ ކަން

2. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 421/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާގެ ހުކުމް.

ޝަރީޢަތަށް ބަރަވެވުނުހިނދު، ދައުވާލިބޭ ފަރާތުން މި މަސައްކަތްތަކުގެ އަގުގެ 15% (ފަނަރަ އިންސައްތަ) އަދާކޮށްފައިވާކަން ދެފަރާތުގެ ބަޔާންނާއި ހުށަހެޅިފައިވާ ލިޔުންތަކުން އެނގެން އޮތުމާއެކު، ދައުވާކުރާ ފަރާތުގެ މިދައުވާ އެފަރާތަށް ޝަރީޢަތުގައި ޤާބިލުކޮށްދީފައި ނުވާކަމަށާއި، އަދި ދައުވާލިބޭ ފަރާތުން ދައުވާކުރާ ފަރާތަށް ދައްކާފައިވާ ފައިސާގެ ތެރެއިން ދައުވާކުރާ ފަރާތުން ފުރިހަމަކުރި މަސައްކަތްތަކުގެ އަގު އުނިކޮށް ބާކީވާ ފައިސާ ހޯދުމަށް ދައުވާކުރުމުގެ ޙައްޤު ދައުވާލިބޭ ފަރާތަށް ލިބިގެން ވިނަމަވެސް، މިދައުވާގައި ދައުވާލިބޭ ފަރާތުން ބަޔާންކުރި ގެއްލުމުގެ ބަދަލާ ގުޅޭގޮތުން ދައުވާކުރާ ފަރާތުގެ މައްޗަށް ދައުވާކުރުމުގެ ޙައްޤު ދައުވާލިބޭ ފަރާތަށް ލިބިގެން ނުވާކަމުގައި ކަނޑައަޅައި، މިގޮތުގެމަތީން ޙުކުމް ކުރެއްވުން."

އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާތައް

7. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 421/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފުކުރައްވަމުން އަރައިސިންގެ ފަރާތުން އަންނަނިވި 02 (ދޭއް) ނުކުތާ ހުށަހަޅާފައި ވެއެވެ.

- ފުރަތަމަ ނުކުތާ އަކީ: އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތާ ހަވާލުކުރެވުނު އެމް.ޓީ.ސީ.ސީގެ ހެޑް އޮފީސް އިމާރާތް ތަޅައި އެތަން ސާފުކުރުމުގެ މަސައްކަތްތަކުގެ ތެރެއިން އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތަށް ފުރިހަމަ ކުރެވިފައިވަނީ މުޅި މަސައްކަތްތަކުގެ 12% (ބާރަ އިންސައްތަ) ކަން މަދަނީ މިންގަނޑުތަކުން ޝަރީޢަތަށް ބަރަވެވިފައިވަނީ ކޮން އަސާސެއްގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށްގެންކަން އެނގެން ނެތް ކަމަށް ބުނެ ފާހަގަކުރި ނުކުތާއެވެ.
- ދެވަނަ ނުކުތާ އަކީ: އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ޕޭމަންޓް އިވެލުއޭޝަން ގޮތުގައި ހުށަހަޅާފައިވާ ފޮޓޯތަކަށް ރިޢާޔަތްކުރުމުގައި މަސައްކަތަކީ ނިންމާފައިވާ ކަމަށް ބުނެ ފާހަގަކުރި ނުކުތާއެވެ.

އިސްތިއުނާފު ނުކުތާތަކާމެދު ދެފަރާތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި ދައްކާފައިވާ ވާހަކަތަކުގެ ޚުލާޞާ

8. އިސްތިއުނާފު ނުކުތާތަކާ ގުޅިގެން އަރައިސިންގެ ފަރާތުން މައިގަނޑު ގޮތެއްގައި ހުށަހަޅާފައިވަނީ އަރައިސިން އިން ނިންމާފައިވަނީ މަސައްކަތުގެ 12% ކަމަށް ދަރުވަޅުން ކަނޑައަޅާފައިވާ އަސާސެއް އެނގެން ނެތް ކަމަށާއި އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ޑިޕާޓްމަންޓް އޮވިއޭޝަން ގޮތުގައި ހުށަހަޅާފައިވާ ޑޮކިއުމަންޓް ރިޕޯޓްކުރުމުންތޯ މައްސަލަ ނިންމާފައިވާކަމަށެވެ. އަދި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި އެދޭތޯއަށް ދަށު ކޯޓުގެ ހުކުމް ބާކީކޮށް، އަރައިސިން އިން ދަށުކޯޓުގައި ދައުވާކޮށް އެދިފައިވާ ފައިސާ އެ ފައިސާއާއި ޑީ.ޖީ.އެސް.ސީގެ ފަރާތުން އަރައިސިންއަށް ދޫކުރަން ފައިސާކަމަށް ކަނޑައަޅައިދިނުން ކަމަށެވެ.

9. ޖަވާބުގައި ޑީ.ޖީ.އެސް.ސީގެ ފަރާތުން ބުނެފައިވަނީ އަރައިސިން އިން ނިންމާފައިވާ މަސައްކަތުގެ 12% ކަމަށް ދަރު ކޮށް ކަނޑައަޅާފައިވާ ހުރިހާ ރިޕޯޓުތައް ކަމަށާއި މައްސަލަ ނިންމުމުގައި އަރައިސިންގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ ރިޕޯޓުތަކުގެ ބުރަވެ ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތުގެ ރިކޯޑުން އެނގޭކަމަށެވެ. އެހެންކަމުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި އެދޭތޯއަށް ދަށުކޯޓުގެ ނިންމުމަކީ ބަދަލުގެނައުމަށް ބޭނުން ނުވާކަމަށް ކަނޑައަޅައިދިނުން ކަމަށެވެ.

އިސްތިއުނާފު ފުރަތަމަ ނުކުތާއާމެދު ޝަރީޢަތުން ރިޢާޔަތްކުރިގޮތް

10. އިސްތިއުނާފު ފުރަތަމަ ނުކުތާއަކީ އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތް ބަލާފާނުކުރުމުން ޑީ.ޖީ.އެސް.ސީގެ ހުރި އޮފީސް ބިލްޑިންގ ތަޅުމުގެ އެތެރެ ސާފުކުރުމުގެ މަސައްކަތުގެ ތެރެއިން އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތަށް ފުރިހަމަ ކުރެވިފައިވާ މުޅި މަސައްކަތުގެ 12% (ބާރަ އިންސައްތަ) ކަން މަދަނީ މިންގަނޑުތަކުން ޝަރީޢަތަށް ބޭރުވެފައިވާ ކަން އަސާސެއްގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށްގެންކަން އެނގެން ނެތް ކަމަށް ބުނާ ފުރަތަމަ ނުކުތާއެވެ. މިނުކުތާއަށް ޝަރީޢަތުން ރިޢާޔަތްކުރީ އަންނަނިވި ކަންކަން ފާހަގަކުރެވިގެންނެވެ.

10.1 ސިވިލް ކޯޓުގެ ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތުގެ ތިރީގައި ފާހަގަކުރެވުނު 3 ވަނަ ނުކުތާގެ (ށ) ގެ ދަށުން ޖެހޭގޮތުގައި، ސިވިލް ކޯޓުގައި ދައުވާކުރި އަނަރިސިން ހުށަހެޅި ހިސާބުކުރި ސާ. މިދުއް، ގެރެއްޖުގެ، އަބަދުވެސް ވަޅިފާނގެ ހިސާބުކުރުމުގައި ހުރި ބަޔާއް ވާހަކަތަކެއް ފާހަގަކޮށް އަސާސީ ވަރަށް ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.

"...ނަމަވެސް ދައުވާލިބޭ ފަރާތަށް ނިސްބަތްވާ އެހެން ބައެއް މުދުވަރުކޮށް ދައުވާކުރާ ފަރާތުން ކުރި މަސައްކަތުގެ މިންވަރަކީ ކޮބައިތޯ ބެލިއިރު އެ މިންވަރަކީ 12% (ބާރަ އިންސައްތަ) ކަމުގައި ބެލުން ހުށަހަޅާ އަދާކޮށްފައިވާތީ، ދައުވާކުރާ ފަރާތާއި ދައުވާލިބޭ ފަރާތާ ދެމެދުގައި ވެވުނު އެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން ދައުވާކުރާ ފަރާތުން މި ދައުވާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ މިންވަރުގެ މަސައްކަތުގެ ނުވަތަ ދައުވާލިބޭ ފަރާތުން ފުރިހަމަކުރިކަމަށް ބުނާ މިންވަރަށްވުރެ އިތުރަށް މަސައްކަތްކުރިކަމަށް ކަށަވަރުވާ އެނގޭން ނެތްކަމުން، އަދި މަދަނީ މިންގަނޑުން ބަލާއިރު، ދައުވާކުރާ ފަރާތުން މި މަސައްކަތުގައި ފުރިހަމަ ކުރެވިފައިވަނީ 12% (ބާރަ އިންސައްތަ) އަށްވާ މަސައްކަތް ކަމުގައި ޝަރީޢަތުން ބަލަންޖެހޭނަމެވެ."

މި ނުކުތާއަށް ބަލާއިރުން، އަނަރިސިންގެ ވަކީލުން ފުރިހަމަކޮށްދީފައިވާ މަސައްކަތުގެ 12% (ބާރަ އިންސައްތަ) ކަމަށް ދަށު ކޯޓުން ނިންމާފައިވާ އަސާސަކީ ދައުވާކުރި ފަރާތުން ދަށުކޯޓަށް ހުށަހެޅި ހެކިގެ ހިސާބަށާއި، 12% (ބާރަ އިންސައްތަ) އަށް ވުރެ އިތުރަށް މަސައްކަތް ކޮށްދީފައިވާކަން އެނގެން ނެތުމުންކަން އެނގެއެވެ. މިގޮތުން ދަށުކޯޓަށް ހުށަހެޅުނު ލިޔުންތަކުގެ ތެރޭގައި އަނަރިސިންއަށް ފުރިހަމަކުރުމަށްފައިވާ މަސައްކަތުގެ 12% (ބާރަ އިންސައްތަ) ކަން ސާބިތުކޮށްދިނުމަށް އެމް.ޖީ.ސީ.ސީ އިން ހިސާބު ހުށަހަޅާފައިވެއެވެ. އެހެންކަމުން އަނަރިސިން އަށް ފުރިހަމަ ކުރުވުމަށްފައިވާ މުޅި މަސައްކަތުގެ 12% (ބާރަ އިންސައްތަ) ކަން މަދަނީ މިންގަނޑުން ދަށު ކޯޓަށް ސާބިތުކުރުމަށްފައިވާ ކަން އަސާސީގޮތެއްގެ މަތިން ބިނާކޮށްފައިވާކަން އެނގެން ނެތް ކަމަށް އަނަރިސިން އިން ފާހަގަކޮށްފައިވާ ރައްދުތައް ޤަބޫލުކުރުމުގައި ދަތިވެއެވެ.

އިސްތިއުނާފުގެ ދެވަނަ ނުކުތާއާމެދު ޝަރީޢަތުން ދިރާސާކުރިގޮތް

11. އިސްތިއުނާފުގެ ދެވަނަ ނުކުތާއަކީ، އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ޑޮކިއުމަންޓް އެވިޑެންސް ގޮތުގައި ހުށަހަޅާފައިވާ ޑޮކިއުމަންޓް ދިރާސާކޮށްދެއްވުމުގައި މައްސަލަ ނިންމާފައިވާ ކަމަށް ބުނެ ފާހަގަކުރި ނުކުތާއެވެ. މި ނުކުތާއަށް ޝަރީޢަތުން ދިރާސާކުރިއިރު އަންނަނިވި ކަންކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

11.1 ސިވިލް ކޯޓުގެ ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތުގެ ތިރީގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ "ޓެކްސް އިންވޮއިސްގެ މުއްދަތު ދިޔުމާއި" މި ސެކްޝަނުގެ ދަށުން 4 ވަނަ ނަންބަރުގައި "ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުން (05 މާރިޗު 2018 ގެ ބަޔާނާއެކު) ހުށަހެޅި ޑޮކިއުމަންޓްގެ ކޮޕީ" މިފަދައިން ބަޔާންކޮށް ހިމަނާފައިވެއެވެ. ޝަރީޢަތަށް ފާހަގަކުރެވުނު ނުކުތާތަކުގައި އެ ޑޮކިއުމަންޓްގެ ވާހަކަ ސިޓީ ބަޔާންކޮށްފައިނުވެއެވެ. އެހެންނަމަވެސް މުޅި ރިޕޯޓް ކިޔުމުން ފެނޭ ގޮތުގައި ހުށަހެޅުން އެންމެހާ ހިސާބުތައް ބަޔާންކޮށްފައިވާކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ. އެގޮތުން އިސްތިއުނާފުގެ ފޯރަމުގައި ނުކުތާއަށް ދިރާސާކުރުމުން ގޮތުގައި ނަޒަރު ކުރުމުން ސިވިލް ކޯޓުގެ ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތުގެ ތިރީގެ ފާހަގަކުރެވުނު 3 ވަނަ ނުކުތާގެ (ށ) ގެ ދަށު ޝެޑިއުލްގައިވާ އަންނަނިވި އިބާރާތް ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

"...ދަޢުވާކުރާ ފަރާތާއި ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތާ ދެމެދުގައި ވެވުނު އެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުން މި ދަޢުވާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ މިންވަރުގެ މަސައްކަތްކޮށް ނުވަތަ ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތުން ފައިސާދައްކާފައިވާނަމަ މިންވަރަށްވުރެ އިތުރަށް މަސައްކަތްކޮށް ކުރިއަށްގެންދާނަމަ އެއަށް ނުލިބޭނެއެވެ..."

މި އިބާރާތަށް ބެލުމުން ޖުމްލަ ގޮތެއްގައި ހުށަހެޅުން އަދައިސިންގެ ފަރާތުން މަސައްކަތުގެ 12% (ބާރަ އިންސައްތަ) އަށް ވުރެ އިތުރަށް މަސައްކަތުގެ ކުރިއަށްދާކަން އެނގެން ނެތްކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ. އެހެންކަމުން އަދައިސިންގެ ފަރާތުން ހުށަހެޅި ޑޮކިއުމަންޓް ދަށު ކޯޓުން އެއްގޮތަށްކޮށް ދިރާސާކޮށްފައިވާ ކަމުގައި ބެލެވެންނުވެއެވެ. އަދި ބަޔާނުގެ ބާރުލުން އެ ޑޮކިއުމަންޓް ދިރާސާކޮށްފައިވާ ކަމަށް ބަލައި އެކަމުގެ ސަބަބުން ދުރުކަން އަސަރެއް ކޮށްފާނޭތޯ ބަލާއިރު، އެ

ޤަރުޟަކަށް ރިޕޭމަންޓް އަރައިސްވާނެ ފައިދާން މަސައްކަތުގެ 12% އަށް ވުރެ އިތުރަށް މަސައްކަތަކީ ކޮންފިއުޝަން ސާބިތުވާކަމުން ކަނޑައެޅިދާނެ ފާޅުގައި އެއްވެސް ހަމައެއް އަރައިސްވާނެ ދެއްކިފައި ނުވެއެވެ.

12. އިސްވެ ފާހަގަކުރެވުނު ކަންކަން އެހެން ހުކުމަށް އަރައިސްވާނެ ފައިދާން ހުށަހަޅާފައިވާ ނުކުތާތަކުގެ މައްޗަށް ރިޕޭމަންޓް ސިވިލް ކޯޓުގެ ނިންމުމަށް ބަދަލު ގެންނަންޖެހޭ ތަނެއް ނެތްކަމަށް އަޅުގަނޑު ދެކެމެވެ.

ފަނޑިޔާރު ޢަލީ ސަލީމުގެ ރައުޔު؛

13. ފަނޑިޔާރު ހުސައިން މަޖީދުގެ ރައުޔަށް އަޅުގަނޑު ތާއީދު ކުރަމެވެ.

ފަނޑިޔާރު ހުސައިން ޝަހީދުގެ ރައުޔު؛

14. ފަނޑިޔާރު ހުސައިން މަޖީދުގެ ރައުޔަށް އަޅުގަނޑު ތާއީދު ކުރަމެވެ.

- ހުކުމް:

ދެންފަހެ، އިސްވެ ފާހަގަކުރެވުނު ބަޔާންކުރެވުނު ނުކުތާތަކުގައި ކަންކަން އެގޮތުގެ މަތިން ހުކުމުން، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 421/Cv-C/2018 ދަޢުވާއާ އިސްތިއުނާފު ކުރުމަށް އަރައިސްން ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑްގެ ފައިދާން ހުށަހަޅާފައިވާ ނުކުތާތަކުގެ މައްޗަށް ރިޕޭމަންޓް، އެ ދަޢުވާގެ ހުކުމް

ބާޠިލުކުރަންޖެހޭފަދަ ޝަރުޢީ ނުވަތަ ޤާނޫނީ ސަބަބެއް ނެތްކަމަށް، މި މައްސަލަ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލީހުގެ އިއްތިފާޤުން ކަނޑައަޅައި ހުކުމްކޮށްފީމެވެ.

މިޤަޟިއްޔާ ބަލައި ހުކުމް ކުރީ:

ފަނޑިޔާރު އަލީ ސަމީރު

ފަނޑިޔާރު ހުސައިން ޝަހީދު (ރިޔާސަތު)

ފަނޑިޔާރު ހުސައިން ޝަރީފު